

ראשי התיבות של „חוק לשון הרע“

כאמת — רציחת שבועון מסויים, ולו גם במחיר הריגת חופשיהענתונות כולו.

קריקסורה ותנועה מזרחית

הי לשון הרע? כל דבר: „בין בעלפה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.“ (סעיף 2).

תנועה מזרחית. קאריקטורה המראה את גולדה מאיר כשהיא בעלת אף גדול. השמעת צליל המחקה את קולו של דוב יוסף. תמונה של לוי אשכול, בה אין הוא נראה גברי ויפה די צורכו. ובעיקר: כל מאמר המותח ביקורת על מישעה, ובעיקר מישעה בעל מישעה ציבורית. כך אומר סעיף 1: „לשון הרע היא דבר שפירוטו עלול להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשינאה, לבוז או ללעג מצידם.“

למשל: להזכיר כי משה אונא אמר שהמימשל הצבאי נוגד את מצפוננו, וכי הצביע למחרת היום בעד אותו מימשל צבאי עצמו. זה עלול, לכל הדעות, לעשותו מטרה לשינאה, לבוז או ללעג מצד מישעה, ובצדק.

„לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסות לו.“
למשל: לטעון כי דוב יוסף מצטיין בתכונות של מושל-מחוז תורכי, וכי הוא מתנהג כי התאם לכך.

„לפגוע באדם, במישרתו, אם מישרה ציבורית ואם מישרה אחרת, בעיסקו, במשלהיידו או במקצועו.“

למשל: לטעון כי לוי אשכול אינו ראוי מבחינה מוסרית לשמש ראש-ממשלה בישראל, וכי הוא איש מירמה וכחש (בתנאי שהטען כך אינו חבר-כנסת וראש-מפלגה).

הגדרות אלה חלות, כמובן, על כל מאמר ביקורתי — ויהיה שקול, מתון ועדין ככל שיהיה. לפי סעיף זה אסור לכתוב כי סגן-שר פלוני אחראי מבחינה ציבורית לפרשת-השוחד של מנהל לישיבתו. איאפשר לכתוב כי ראש-מחלקה אלמוני אינו ראוי לתפקידו. איאפשר לכתוב כי יש איסדרים בניהול החשבונות של מוסד פלמוני. איאפשר לטעון כי מפקח-כללי מסויים נשבע לשקר.

מותר יהיה לכתוב כי לוי אשכול הוא גבר, שדוב יוסף הוא שוחרר חופש מישבע, שמשעה אונא הוא סמל המצפון היהודי הרתי. וגם זה אינו במוח.

כי סעיף 3 קובע שלשון הרע אינה צריכה להיות מפורשת. די „שתשמע“ מן הפירסום „או מן הנסיבות החיצוניות, או מקצתן מזה ומקצתן מזה.“ כלומר: מישעה יוכל לטעון כי הניל נכתב, חלילה, באירוניה, וכי יש בכך לשון הרע.

סעיף חיסול האמת

כי די להכין את מלוא חומרם של הסעיפים 1, 2 ו-3, יש לקפוז ישר לסעיף העיקרי של החוק, שהוא סעיף 14. החוק הבריטי הישן מגדיר את הדיבה בחומרה רבה. אבל הוא פתח פתח אחד מוחלטי: האמת.

אם הוכיח המפרסם כי דיבר אמת — הרי היה מוגן מכל תביעה. איאפשר היה להעניש אדם בשל גילוי האמת.

לא היה זה סעיף קל. לעיתים קרובות יודע עתונאי בבטחון מוחלט כי ידיעה מסוימת היא אמת — מבלי שיוכל להוכיח זאת. אין הוא יכול לגלות את המודיע, שמסר לו את הדברים בסוד. אין הוא יכול לגלות שראה מיסמך סודי.

אך שום עתונאי לא התנגד לסייג זה. כל ברודעת מבין שדרושה הגנה יעילה על שמו הטוב של אדם חף-משפט, וכי פגיעה יכולה לבוא רק למען גילוי האמת. ואת האמת צריכים להוכיח.

אלא שהחוק החדש קובע כפירוש כי מיבחיח-האמת שוב אינו חשוב. דבר שכולו אמת, דבר שאת האמת שבו אפשר להוכיח בבית-המשפט בתנאים הקשים ביותר — אסור לפירסום, ודין מפרסמו למאסר ולי חורבן כלכלי.

כי אותו סעיף-תועבה קובע: „תהא זאת הגנה טובה (על הנאשם) שהדבר שפורסם היה אמת, והיה בפירסום עניין לציבור, ובלבד שהפירסום לא חרג מתחום הדרוש לאותו עניין.“

יש לקרוא מישפט זה כמה פעמים, כדי לעמוד על כל עומק התועבה שבו. האמת הכחש האופיינית לחוק זה הוא מבטל לחלוטין את הגנת האמת.

כי הוא אומר שלא די בהוכחת האמת, אלא שעל הנאשם להוכיח שני דברים נוספים: שהיה בפירסום עניין לציבור, שלא חרג מתחום הדרוש לאותו עניין.

בשני פסוקים אלה מתגלה כל גאוניותם של ה"ה דוב יוסף ומשעה אונא, וגם כל כוונתו של לוי אשכול. קודם כל: נוצרה אמת-מידה שאינה מוגדרת כלל. אין בחוק זכר של רמז למה הכתונה.

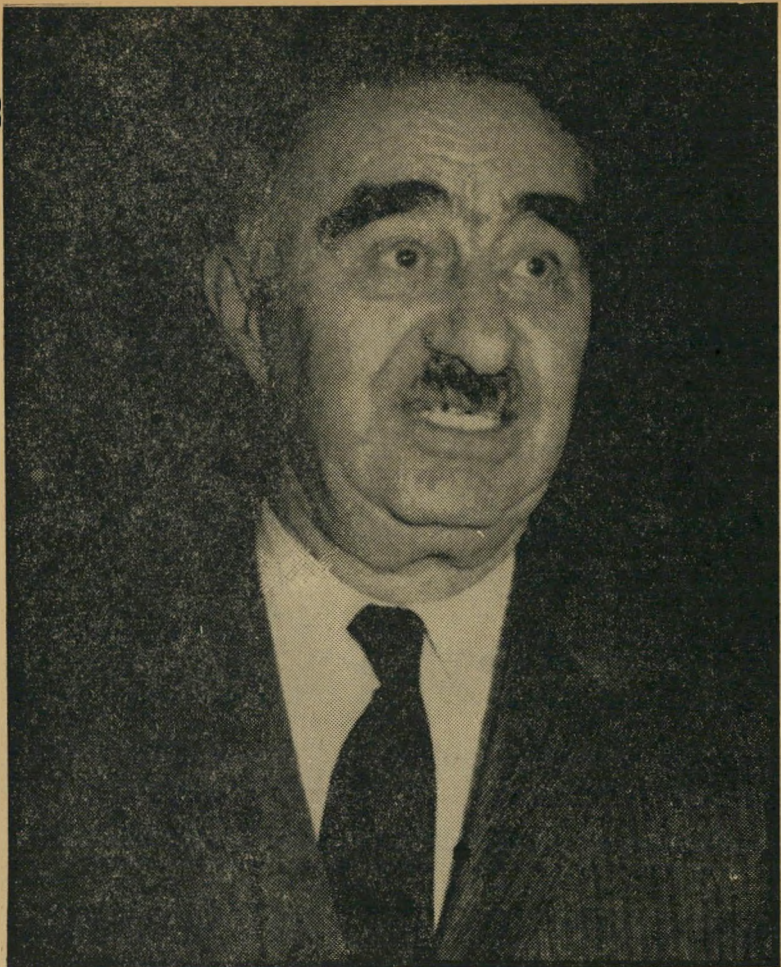
מהו עניין לציבור, ומה חורג ממנו? ולא במיקרה חסר רמז זה. על שום חוק שנחקק במדינה לא בוזבוזו כל-כך הרבה אלפי שעות-עבודה. כל מילה נדונה, ושוב נדונה, בפגישות ובוועדות, בנוכחות מיטב המשפטיים של הממשלה, הכנסת והעתונות היומית, כולל אותו ד"ר רוזנטל, שהעלה את הנקודה הזאת פעמים רבות.

ההגדרה לא ניתנה בכוונה — כדי ליצור איום טוטאלי על העתונות. שום עתונאי אינו יודע ברגע זה מה פירושם של סייגים אלה, במה הם מתבטאים, כיצד הם חלים על עבודתו. הדבר יוברר רק אחרי שהתריסר הראשון יישב בבית-הסוהר.

יש להוכיח אבסורד

אלו הם שני דברים רמוזים בלתי-רשמיים על כונת המחוקק בשטח זה, והם מצטרפים לקבר-אחים לעתונאי ישראל.

בנוסף החוק שפורסם ברשומות אין ניקוד למילים. אולם בהצעת-החוק הסופית, זו שנתקבלה בכנסת, נוקדה מילה אחת ויחידה. במילים „עניין לציבור“ הופיע פתח מתחת למליד — וניקוד זה יחייב, כנראה, את השופט.

התלמיד: יוסף, שר-המשפטים של המערך

יש הכדל תחומי בין ציבור סתם, מלשהו, לבין הציבור בה"א הידיעה. דבר שיש לו עניין לזה, אין לו עניין לזה.

היתה מעילה בקופת-התגמולים של קריית-שקולניק. שבועון מסויים פירסם את הדבר, והוכיח שהוא אמת. הוא הוכיח אפילו שהיה בכך עניין לציבור מסויים — חברי אותה קופת-התגמולים, וקוראי השבועון.

אך האם היה בכך עניין לציבור כולו? להציבור בה"א הידיעה? מי בכלל מייצג את הציבור בה"א הידיעה? מי יקבע מהו עניינו — חוץ מהממשלה, והרוב שלה בכנסת? 95% מכל המתפרסם בעתונות אין בו עניין לכל הציבור. מדורים רבים בעתונות — קולנוע, ספורט, כלכלה, מדע — מכחגים בפירוש לחלקים מסויימים מן הציבור.

להוכיח „עניין לציבור“ בלמ"ד פתוחה — הרי זה אבסורד. הדבר אינו ניתן להוכחה.

האם יסען עורך השבועון המסויים כי גילוי פרשת תל-גיבורים יש בו עניין לציבור קוראי השבועון המסויים? אין זה חשוב. הוא לא יוכל להוכיח שיש בכך עניין לציבור פועלי-הדחק בקריית-גת, או לציבור עובדי משרד-הבטחון.

„הציבור“ בה"א הידיעה הוא פיקציה, הכשמה בלשנית. לכן הוכי נסה לחוק זה בידי אויביה-האמת.

הכותרת גדולה מדי

אלו הם המשך הפסוק עוד חמור ומסוכן עד אין-שיעור יותר. הוא המסמר האחרון בארון המתים.

מה פירושו של דבר: „לא חרג מתחום הדרוש לאותו עניין?“ השאלה אינה ריטורית. משה אונא עצמו נשאל שאלה זו, על-ידי אחד מנציגי העתונות היומית, באותו דיון (שנסגר, אגב, בפני עורך השבועון המסויים ושאר השבועונים).

שאל העתונאי: „מה פירושו לא חרג?“
„לא חרג מבחינת חריפות הסגנון, כלומר הדברים נכתבו באורח קיצוני מדי?“
„לא חרג מבחינת ההבלטה, כלומר הכותרות היו גדולות מדי, או שהדבר הושם בשער?“
„לא חרג מבחינת אורך הכתבה?“

„לא חרג מבחינת התורה על הדברים, בתגובות של קוראים ובמכתבים למערכת?“
השוב על כך משה אונא, סמל המצפון הרתי: „גם זה וגם זה!“

כלומר: אדם ילך לבית-הסוהר גם אחרי שהוכיח שפירסם את האמת, וגם אחרי שהוכיח את אשר אינו ניתן להוכחה — שבפירסום האמת היה עניין לציבור כולו. גם אז יכול היועץ המשפטי לטעון כי אסור היה לפרסם את הדבר בשער השבועון המסויים; שהכותרת היתה גדולה מן הצורך; שלא היה צורך לחזור על הידיעה במאמר ראשי.

והשופט ייאליץ להרשיע את העורך, ראשי-המערכת, העתונאי, הכתב-בנית, הנער השלתי, המדפיס, המפיץ, בעלי-הקיוסק ומחלקי-העתונים.

לכל אחד מהם: מאסר של שנה, ופיצויים בכל סכום שיעלה על דעתו, כעונש על פירסום האמת.

אילו היינו מסויימים בכך את הניתוח, היינו חייבים לומר: זוהי תועבה ללא-תקדים במישטר המתיימר להיות דמוקרטי. זהו מצב בו לא תוכל שום עתונות להתקיים. זהו מצב היוצר בהכרח מישטר בו לא תיתכן שום ביקורת, בו עומד השלטון מעל לכל ביקורת, בו איאפשר יהיה להפיל את השלטון אלא בדרך של מחתרת טרוריסטית או התקוממות מזויינת.

כי במקום שאין חסינות מוחלטת לפירסום האמת — ללא שום סייג ומוגבלה זולת היותה אמת — שם לא תיתכן גם שום חרות אחרת. ביטול חופשי-האמת מביא בעקבותיו בהכרח את ביטול כל שאר החירויות.

אבל הניתוח אינו מסתיים כך. הוא רק מתחיל כאן. כי ארבעת הסעיפים שהוזכרו עד כה אינם אלא אפס קצהו, ארבעה מתוך 27 סעיפים הראויים איש לרעהו — והראויים כולם יחד לשלישית לחמיה-הצדק שחוקקו אותם: לוי אשכול, דוב יוסף ומשעה אונא.

(המאמר הבא בסידרה: אילו סעיפים מכוונים בגלוי נגד השבועון המסויים? כיצד זוממים בעלי-החוק להביא לי-חיסול העולם הזה למחרת יום-הבחירות?)